

Rondom de kust van Groot Brittannië

2016

deel 7

zaterdag 23 juli – vrijdag 29 juli

Herman Ritter en Ellen Burgmans

Zaterdag 23 juli

Anderton boat lift – Rhyl boulevard (North Wales)

Het is prachtig weer geworden. Het parkeerterrein gaat weer open en komen klassieke wagens en motoren aangereden die beneden bij de botenlift worden opgesteld. Het blijkt dat er naast het bezoekerscentrum een show is voor het goede doel: de botenlift.

De Anderton Boat Lift blijkt een van de oudste en best gerestaureerde botenliften in Europa te zijn. In

het merengebied van Canada en de USA zijn er nog talloze liften actief voor de handelsvaart. In België, onder Brussel in het Canal du Centre bij Thieu, liggen 4 van deze liften achter elkaar om het hoogteverschil tussen de Ardennen en het Scheldeniveau te overbruggen. De zijn onlangs gesloten omdat er een nieuwe lift gebouwd is. De nieuwe lift, de Ascenseur à bateaux de Strépy-Thieu, is

spectaculair, veel hoger en veel groter. Prima bestemming voor een dagje industriële archeologie vlak bij huis. En als je dan ook nog het nabijgelegen hellend vlak van Ronquières bezoekt ben je weer helemaal bij voor wat de Belgische binnenvaart betreft. In Polen, bij Elblag, is ook nog een serie botenliften actief die we vorig jaar hadden bezocht. Daar vaar je je boot op een treinwagon die dan de helling wordt opgetrokken of omgekeerd. In Nederland zijn, behalve in Noord Holland (Broekerhaven), geen botenliften meer. Vroeger wel, toen waren ze talrijk. Zo'n lift noemden ze een overtoom. Deze overtooms waren wel veel kleiner (minder niveauverschil en kleinere bootjes) dan de Anderton en Thieu liften.

We gaan weer terug naar de kust, naar Noord Wales. In Northwich zoeken we naar het zoutmuseum

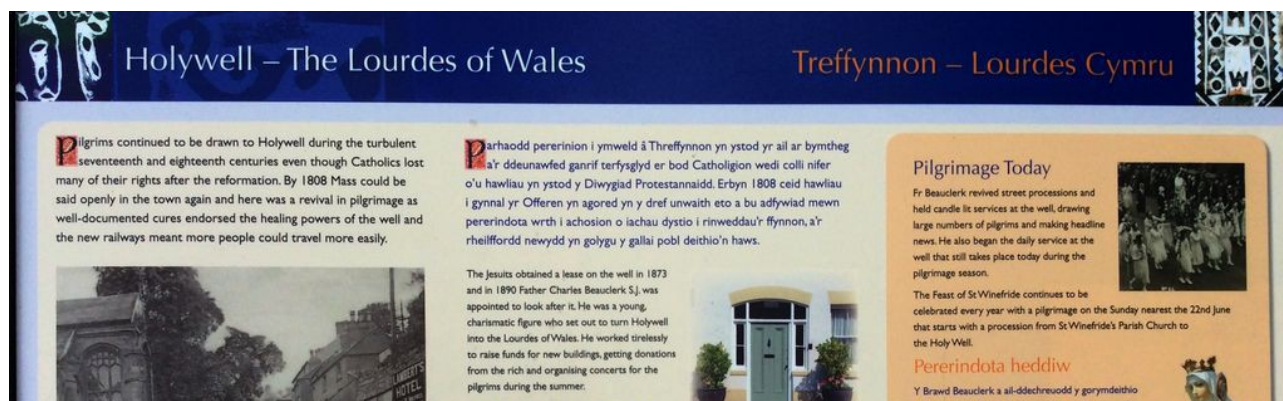

maar dat blijkt niet meer te bestaan. In het gebouw is nu het heemkundig museum van Northwich gevestigd. Langs de weg naar de kust, bij Blakemere, wordt een country fair gehouden. Er zijn hondenwedstrijden voor kinderen: welke hond kan het mooiste en langste kwispelen? Er is een bosprinsesverkiezing voor de meisjes. Er staan oude tractoren, er lopen oude beroepen rond en er staan heel veel verkoopkraampjes.

Het leukste van de fair was de presentatie over de Britse schapen. Op een oplegger gaf een roodharige presentator, die zelf op een schaap leek, een hoorcollege over een aantal gewone en ongewone schapenrassen. Zeer amusant maar ook leerzaam. De show werd aangeboden door "Let's talk farming" een Tv-programma over boeren en het boerenleven. Goede boeren PR, daar kan onze ZLTO nog wat van leren. Het meest maffe schaap dat op het podium te zien was een Lincoln Longwool.

Het grensgebied tussen Engeland en Wales bij Chester staat vol (chemische) industrie. We rijden er via de snelweg doorheen tot Holywell. Daar ligt het Lourdes van Wales. Het bestaat uit een klooster met

hospice en de bron van St. Winefride. Winefride leefde in de 7e eeuw en werd onthoofd door een afgewezen minnaar. Haar oom, St. Beuno, repareerde haar hoofd en bracht haar met water uit de bron weer tot leven. Zo ging dat in die tijd!

Een klein eindje verder, aan de voet van de heuvel, ligt het klooster van Basingwerk Abbey, het beginpunt van de pelgrimstocht door Wales naar Bardsey Island op het Lleyn schiereiland. Een bedevaart Basingwerk – Bardsey gold in de kerkelijke boekhouding als 1/3 bedevaart naar Rome.

We leggen de hond vast aan het hek en lopen naar de Winifridesbron. Het is een bassin met ijskoud water dat uit een bron in de achtergelegen kapel gevoed wordt. Het schijnt wel te helpen want er ligt een grote hoop krukken en andere orthopedische hulpmiddelen. Naast de kapel is één omkleedhokje voor de pelgrims en rond het bad zitten hele families die gekleed te water gaan. Wel helemaal kopje onder anders geldt het niet. De kinderen vinden het maar niets; veel te koud. Uit een pomp aan de muur kun je heilig water tappen. Wij vullen een klein flesje voor Thera, onze adoptie-oma. Oude mensen blijken meer behoefte aan heilig water te hebben dan de jeugd. De oma's tappen er 5 liter jerrycans vol terwijl de kleindochters hooguit een halve liter meenemen.

Het is druk op de weg. Als we Dee Bay uitrijden begint een 40 km lange strook zandstranden met overal

caravanparks. Nergens een fatsoenlijke plek te vinden. We willen keren op de parkeerplaats van de ASDA-supermarkt maar kunnen het terrein vanwege files niet meer af. We parkeren en maken van de nood een deugd (strandwandeling). Als alle mensen na een paar uur naar huis zijn rijden we terug naar de strandboulevard van Rhyl, daar kun je parkeren aan het strand.

Zondag 24 juli

Rhyl – Llanfairfechan

Het is donker weer; veel bewolking en net geen regen. Voor de kust ligt een enorm windmolenpark. We vertrekken richting westen, naar Conwy om de suspension bridge van Thomas Telfort te bekijken. Onderweg stoppen we bij een openlucht zondagmarkt op de renbaan van Towyn. Niks gekocht en veel gekeken. In de stromende regen parkeren we in Conwy onder het kasteel en gaan het stadje in. Ze hebben er verlengde parkeerplaatsen voor campers en kampeerbussen. De ingang van de brug (1826) over de River Conwy ligt verstopt tussen de spoorbrug, die voor onderhoud in de plastic verpakt zit, en de nieuwe autobrug.

Als we terugkomen zit er een parkeerbon van £ 50 onder de ruitenwisser. We hadden het kaartje op z'n

kop voor de ruit liggen. Balen dus. Vlug de parkeerplaats rond om de parkeerwachter te zoeken maar die was al weg. Op de achterkant van de bon stond aangegeven hoe je per e-mail bezwaar kon maken. We hebben het parkeerkaartje dat nog een paar uur geldig was goedgelegd en zijn weer het stadje ingegaan. Aan de visserskade hebt je het kleinste huis van Engeland. Minder dan 2 meter breed en 4 meter hoog met 2 verdiepingen en een zolder. Interessanter is het Middeleeuwse Aberconwy House (1300) waarvan de kamers origineel zijn ingericht. De baai en de haven zijn juweeltjes, goed beschermt en deels droogvallend. Het is vloed aan het worden en het water stroomt met grote snelheid binnen. We rijden naar Ormes Head maar dat kan ons niet bekoren. Best mooi met die hoge rots en de kabelbaan maar veel te druk en de commercieel. Verder dus, richting het eiland Anglesey. We stoppen in Llanfairfechan en gaan naar Plat's Farm, een boerencamping net buiten het dorp. 's Avonds schrijven we een bezwaarmail aan de Town Council van Llandudno met het verzoek de parkeerbon te vernietigen.

Maandag 25 juli – Dinsdag 26 juli

Llanfairfechan Plat's Farm

Aan de overkant van het water ligt het eiland Anglesey. Vroeger vertrok de veerboot (roeiboot) hier over de Lavan Sands naar Beaumaris aan de overkant. Er waren ook mensen die het te voet (al wadlopend) deden maar vaak moesten die gered worden door de vissers die zo wat bijverdienden. Onze camping is genoemd naar dhr. Plat, een steenrijke industrieel uit de buurt van Birmingham. Hij maakte weefgetouwen en al de machinale weverijen in Engeland ten tijde van de Industriële Revolutie hadden getouwen uit zijn fabrieken. Hij kocht een landgoed in Llanfairfechan, een estate en een grote boerderij om alle mensen die op het landgoed werkten te voeden. Uiteindelijk is het landgoed in handen gekomen van de NHS (National Health Service) die er een ziekenhuis hebben gebouwd en de boerderij verpachten aan de camping. Het is een plezierige camping met een on-Engelse uitstraling. Er staan geen caravans en het internet werkt perfect.

Zeven kilometer verderop ligt Bangor, de grote stad met een universiteit en een kathedraal. In Bangor liggen de bruggen (ook weer een Thomas Telfordbrug) over Menai Strait naar Anglesey.

We maken een wandeling naar zee langs de beek. Er zitten waterspreeuwen (dippers) die in het snelstromende water insecten vangen.

Eind van de middag komt er een mailtje binnen van het hoofd van de dienst bekeuringen van Llandudno: ze accepteren ons verweer en verscheuren de bon! Mooi weer 50 pond verdiend!

We besluiten nog een dag op de camping te blijven.

Woensdag 27 juli

Llanfairfechan Plat's Farm – North Anglesey Red Wharf Bay

We willen naar de watervallen van Y Rhaeadr Fawr. Je zou er naar toe moeten kunnen wandelen of fietsen maar dat blijkt onbegonnen werk. Voor je de heuvels in kunt moet je eerst kilometers langs een drukke autoweg (naar Holyhead – de veerboot naar Ierland) lopen. Geen voetpad, geen fietspad dus bloedjelink.

Daarom rijden we met de bus naar de parkeerplaats in Abergwyngregyn en lopen de resterende 5 kilometer de heuvels in. Het is er druk, veel gezinnen zeulen de kinderen de helling op en als we bij de watervallen komen zit het vol mensen: bergwandelaars, picknickfamilies, toeristen en kinderen op schoolreis of kamp. Van de watervallen rijden we naar Bangor. We parkeren bij de Aldi, doen een boodschap en gaan de stad in. Vrijwel iedere supermarkt heeft een eigen parkeerterrein voor klanten waar je als klant 1 of 2 uur mag staan. Om misbruik tegen te gaan loopt er altijd een mannetje rond in een geel hesje die in de gaten houdt of je er niet te lang staat.

Onder de kathedraal zou een Bijbelse tuin moeten liggen. Een tuin die is aangeplant met alle planten die in de Bijbel worden genoemd. Zo zou je er o.a. de vijgenboom uit de hof van Getsemané, appelboom uit het paradijs en boom waar Judas zich aan zou opgehangen kunnen zien. We kunnen de tuin nergens vinden en we gaan de kathedraal binnen om te vragen waar we moeten zoeken. Onze vraag brengt de mensen enigszins in verlegenheid. Vrijwel niemand weet van de tuin en ze bestaat nog wel maar is

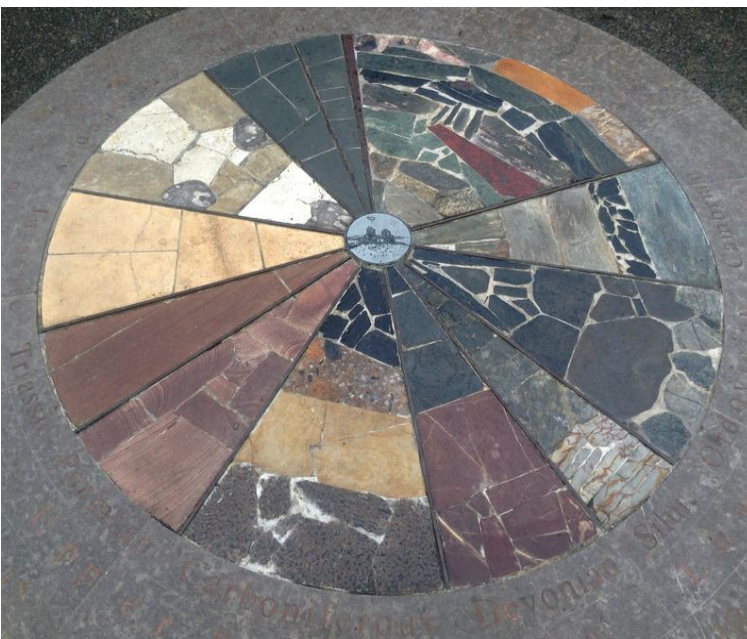
helemaal onderkomen vanwege ontbrekend onderhoud. Jammer. Er zou nog een tuin bij de kathedraal zijn met struiken en bomen die een relatie hebben met Engelse heiligen zoals de Glastonbury doorn en de koninklijke varen van St Mathias. Daar hebben we maar niet naar gevraagd. Er zijn een paar leuke charityshops en we slaan weer een paar kilo boeken in voor £ 3. We eten bij de pier en rijden naar de bruggen over Menai Strait.

Daar liggen twee dorpjes met de onuitspreekbare namen waar Wales zo beroemd om is: Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwl (afgekort voor op de brieven Lanfair PG) en Llantysiliogogoch. Het zijn geen veilige internetwachtwoorden maar plaatsnamen. De eerste betekent “The church of St Mary by the white hazel over the whirlpool” en de tweede “The church of St Tysilio close to the red cave”. Die kerk bestaat echt; als je op de brug naar het zuiden kijkt zie je een eilandje midden in de geul met een wit kerkje. Alleen bereikbaar bij laag water.

We zijn nu in Anglesey, het laatste echt heidense bolwerk uit de Britse geschiedenis. Hier hadden de druïdes het nog het langst voor het zeggen. Het druidencentrum was Llanddaniel Fab met z'n grafheuvels uit de Steentijd. De Romeinen maakten onder leiding van Suetonius Paulinus actief jacht op de druïdes om hun natuurgeloof uit te bannen. Dit omdat ze een afkeer hadden van de mensenooffers die de druïden brachten om de goden gunstig te stemmen.

De wegen van Anglesey zijn een verhaal apart. Dwars over het eiland, van de Menai Bridge naar de haven van Holyhead lopen de A5 en M55, de oude en de nieuwe snelweg naar de Ierland ferry en langs de noordkust loopt de oude kustweg. Voor de rest zijn het allemaal éénbaanswegen met passeerplaatsen, haakse bochten en steile hellingen tot 35%. Soms moeten we een paar keer steken voor een bocht, spiegels inklappen en bij een beetje regen een aanloop nemen voor een heuvel. Maar het lukt prima, de bus kan het aan en in z'n 1 komen langzaam maar wel zeker boven.

Anglesey is een geologisch paradijs. Het lag op de rand van twee tektonische platen en werd schuin omhooggeduwd. Hierdoor werd het een eiland en ontstond de Menai Strait. Je komt er vrijwel alle steensoorten tegen. Het is sinds 2009 opgenomen in het Europese Geopark Netwerk.

Voor de geologie moet je voornamelijk in het noorden zijn. In de haven van Almwch staat het geologisch infocentrum en hebben ze een geologische klok gemaakt. Ieder uur stelt 30 miljoen jaar voor. In het dorp Benllech is noord van de haven een bijzonder informatieve wandelroute aangelegd langs allerlei soorten steen- en rotssoorten.

We beginnen onze Anglesey tour in Beaumarais (mooi moeras). De naam komt van de Normandiërs die er onder leiding van prins Edward de 1ste (hoog in de top 10 van wrede heersers) een enorm kasteelfort bouwen om de Welshmen onder de duim te houden. Het is een echte toeristenstad en er gaan bootjes naar Black Point en Puffin eiland, 5 km noordelijker. We rijden via de steeds smallere wegen naar het zandstrand van Red Wharf Bay. Aan de oostkant bij Llanddona is grond horizontaal en hard genoeg om tegen het strand aan te parkeren.

Donderdag 28 juli

Red Wharf Bay – Llanbadrig St. Patrick's Church

Het is bewolkt maar het weer wordt steeds mooier. We rijden via Benllech, Moelfre en Dulas Bay naar Amlwch. In de etalage van de fotograaf in Benllech hangen prachtige foto's van verlaten mijngebouwen en steenfabrieken uit de Victoriaanse tijd. We lopen binnen en hij geeft ons een schat aan informatie over de plaatsen die we aan de noordkust moeten bezoeken. Hij was ooit in Roermond geweest en vond het leuk om met Nederlanders te praten.

Almwch was vroeger een belangrijke plaats. In de minihaven van Port Almwch is het Copper Kingdom gevestigd; een museum over de koperwinning. Met hetzelfde kaartje kun je naar de zeilmakersloods waar een maritieme tentoonstelling is en naar het geologisch bezoekerscentrum van Geopark. Aan de overkant staat een verlaten fabriek waar men probeerde om broom uit zeewater te winnen en iets verderop zijn de steigers waar de olietankers hun lading lossen. Vandaar loopt een olieleiding rechtstreeks naar de Stanlow olieraffinaderij in Engeland.

In deze haven werden grote zeilschepen gebouwd en er werd koper gewonnen. Om koper te krijgen moet je de erts smelten. Vroeger deed men dat met houtskool en stookte zo hele bossen op. Later gebruikte men steenkool, heter en beter. Om 1 ton kopererts te verwerken was 4 ton kolen nodig. Daarom verscheepte men de kopererts naar de plaatsen waar de kolenmijnen lagen en had je grote schepen en een haven nodig. De kopererts van Almwch werd voor het grootste deel naar Swansea verscheept. Een klein deel werd langs de havenrand versmolten.

Koper werd zo belangrijk omdat men had ontdekt dat, als je schepen onderwater met koperen platen betimmerde er minder aangroei optrad en de houtetende paalwormen geen kans meer kregen het hout te perforeren. Belangrijk voor de reders: meer snelheid en minder onderhoud en als toegift meer veiligheid voor de bemanning. Het verhaal gaat dat Nelson in de slag bij Trafalgar (1805) in het voordeel was omdat hij met zijn vloot meer snelheid kon maken dan zijn Frans-Spaanse tegenstanders en ze also in de pan hakte. Hij heeft het zelf niet meer mee mogen maken; hij sneuvelde in de strijd.

De kopererts van Almwch kwam uit de heuvels. Op 2,5 kilometer van de kust ligt een enorm gat met de verlaten mijn. De kopererts werd in dagbouw gewonnen door aan de rand van het gat stukken af te kappen. Zo werd de mijn steeds groter en dieper. Hier en daar waren er wat schachten om rijke koperaders te volgen maar dagbouw was de corebusiness. Rond de mijn kun je op eigen risico wandelingen door het maanlandschap maken.

We praten over de periode 1700 – 1800. Het was er ongezond en levensgevaarlijk. Momenteel is de uitspoeling vanuit de afvalhopen bij deze mijn de grootste bron van vervuiling in de Ierse Zee!

We rijden westwaarts naar Cemaes Bay. Aan de oostkant is een klein National Trust parkeerterrein bij de St. Patrick Chapel. Ook hier weer een St. Patrick! Die man is echt overal geweest. Vanaf de parkeerplaats hebben we een prachtig uitzicht over de baai en The Skerries, een eilandengroep 4 kilometer uit de kust. In de verte, aan de overkant van de baai ligt de Wylfa kerncentrale. Voor ons ligt het onbewoonde witbescheten vogeleiland Middle Mouse (met aan de rechterzijde West Mouse en links East Mouse). De stroming is hier enorm sterk. Je kunt het zien aan de wervelingen en bellensporen achter het eiland. De geoloog van Almwch had ons attent gemaakt op de enorme blokken ijzererts die in de baai liggen. De rotsen en riffen rondom de Skerries waren berucht. Er ligt een heel scheepskerkhof. Een deel van de Spaanse Armada is hier tijdens de vlucht terug naar Spanje op de klippen gelopen. Het hout van de wrakken werd gerecycled en als bouwhout gebruikt. Zo hebben ze ontdekt dat een aantal lokale huizen nog balken bevatten van Spaans eikenhout met daarin ijzeren spijkers die in Cadiz gesmeed waren. De kapel van St Patrick zit op slot. Er hangt een bordje bij dat de kapel open gaat als er een vrijwilliger is. Er is niemand. Op het kerkhof is een groot deel van de oude leistenen zerken in de grond gezakt vanwege de konijnen. Alleen de koppen steken nog boven het gras uit en een bordje waarschuwt voor gaten in de grond. De meer recente zerken staan nog netjes boven de grond.

Vrijdag 29 juli

Llanbadrig St. Patrick's Church – Llanddwyn Bay

De Engelsen, Schotten en Ieren doen de grootste moeite om het hun schapen naar de zin te maken. Ze mogen overal grazen, zelfs in natuurreservaten, ze mogen zeldzame bloemen en planten wegvreten, zonder uitkijken de weg over steken en heel de UK volschijten. Vroeger moesten zelfs hele dorpen ontruimd worden ter wille van graasruimte voor de schaapjes en lammetjes. Als de schapen langs geweest zijn groeien er alleen nog varens en biezen (vies van smaak), distels (te veel stekels) en vingerhoedskruid (giftig) en staat er nog wat afgevreten heide.

Iedereen vindt het maar heel gewoon dat deze blaters het land terroriseren. Misschien zijn schapen ook wel de reden waarom er zo weinig wilde plantengidsen in de boekwinkels liggen. Er zijn volop vogelgidsen, honden- en kattenboeken en paddenstoelengidsen te koop maar vrijwel geen bloemenboeken want er toch niks te zien. Wel tuinboeken, honderden!

Het verschil in bloemen- en plantenrijkdom tussen de gebieden met en zonder schapen is erg groot.

We vertrekken uit Llanbadrig en rijden naar het kiezelstrand van Cemlyn Bay. De hele baai is vogelreservaat en op de hogere gedeelten broeden sterntjes, oeverlopers en plevieren. Nu niet meer, de meeste sterns zijn uitgebroed en zich al aan het voorbereiden op de vogeltrek.

Behalve zeekool en zeedistel (en soms hoornige papaver) groeit er

niks in een kiezelbaai en het lopen is er erg zwaar. De geoloog had ons gezegd goed op te letten want er liggen kiezels van praktisch alle Britse steensoorten.

We doen boodschappen in het drukke Holyhead en rijden om Holyhead Mountain naar South Stack. We lunchen met zicht op de vuurtoren en de kustwacht, die met rookfakkels en helikopteroefeningen bezig is. Holyhead is vol toeristen. Overal volle strandjes, huurhuizen, hotels en voor deze keer geen caravanparks. De kust lijkt op die van Bretagne.

Via het binnenland rijden we naar Llandwyn Bay, een schiereilandje met een witte toren voor de zeenavigatie, wat ruïnes en een kapel van St Dwynwen. Ze stichtte een klooster na een verbroken liefdesaffaire. Sindsdien is ze de beschermvrouwe van de jonkgeliefden en is het schiereiland een pelgrimsoord.

Het hele gebied aan Llandwyn Bay bestaat uit een kilometers lang zandstrand met een dubbele duinenrij. Daarachter is het volgeplant met dennenbos. Als je niet beter zou weten zou het een stukje Nederlandse kust kunnen zijn. Direct aan de kust hebben de dennen het moeilijk; de eerste rijen zijn dood, waarschijnlijk door wind en zout. Het bos doet ons uitermate onnatuurlijk aan maar bovenop het duin heb je prachtige uitzichten over de aanloop van Menai Strait met op de achtergrond Snowdonia en het Lley schiereiland. Het was daar dat we voor de eerste en enige de Snowdonia, de hoogste berg van Wales, zonder wolken zagen. Maar achter de duinen liggen mooie vochtige duinvalleien met orchissen en velden met klein wintergroen.

Tegen het duin aan is een super-de-luxe parkeerterrein aangelegd met een slagboom, een design toiletgebouw, een groepsweide, verschillende barbecue-eilandjes en een Anglesey promotiebusje. Het is het vertrekpunt voor allerlei routes voor wandelaars, voor hardlopers, voor hondenbezitters, voor mountainbikes en voor paarden. Overal staan bordjes. Net als de bossen valt het helemaal uit de toon. Allemaal Europese subsidie, het lijkt wel of de pot leeg moest.

De reden om naar Llandwyn Bay te gaan zijn de lavakussens die tussen het strand en het begin van het schiereiland liggen. Hier lagen vroeger vulkanen lava te ploppen. Ook weer een tip van de geoloog uit Almwch! Tegen de schemering loopt het parkeerterrein leeg en hebben we met twee andere campers het rijk alleen.

Wordt vervolgd